

чення оптимальної стратегії розвитку економіки, ні належного рівня освіти, ні справжньої інноваційної культури.

Одним із важливих напрямів потрібно вважати стимулювання інновацій, а саме: заохочення конкуренції, різноманітні фінансові субсидії, пільги учасникам інноваційних процесів, часткове або повне державне страхування інноваційних ризиків, запровадження санкцій за випуск застарілої продукції або використання застарілих технологій.

На сьогодні впровадження інновацій на підприємствах можливе лише за сприяння держави. Необхідна концентрація ресурсів за рахунок як дії загальних механізмів перерозподілу через бюджет, так і формування спеціальних фондів. Держава може концентрувати як фінансові засоби, так і необхідні для здійснення інновацій інтелектуальні та матеріально-технічні ресурси, створити сприятливі умови для поліпшення інвестиційного клімату в Україні.

Література

1. Бутнік-Сіверський О. Теоретичні засади інтелектуальної інноваційної діяльності на підприємстві / О. Бутнік-Сіверський, А. Красовська // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2004. – № 12. – С. 31-37.
2. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2005. – 714 с.
3. Алексеев І.В. Моделювання інноваційного розвитку підприємства на стадії науково-технічної підготовки виробництва / І.В. Алексеев // В кн.: Інновації: проблеми науки і практики : монографія. – Х. : Вид. дім "ІНЖЕК", 2006. – С. 294-316.
4. Амоша О.І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О.І. Амоша // Економіст : наук. журнал. – 2008. – № 6. – С. 28-34.
5. Асаул А.М. Формування інфраструктури інноваційної освіти / А.М. Асаул // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – 2012. – № 2. – С. 23-37.
6. Геєць В.М. Інноваційний розвиток: угорський досвід та українські реалії / В.М. Геєць // Дзеркало тижня, 10-16 лютого. – 2007. – № 5(634). [Електронний ресурс]. – Доступний за <http://www.dt.ua/2000/2020/55829/>
7. Дячук І. Інноваційна політика розвитку економіки / І. Дячук // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2005. – № 2. – С. 91-93.
8. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності / Ю. Каракай // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2007. – № 8. – С. 14-19.
9. Лібанова Е.М. Інформація про виконання інноваційного проекту "Розроблення механізму реалізації інноваційних складових людського розвитку" / Е.М. Лібанова, Л.С. Лісогор // Наука та інновації. – 2008. – Вип. 4, № 2. – С. 49-50.
10. Пашута М. Мале підприємництво та інновації як фактори зростання економіки / М. Пашута // Економіст : наук. журнал. – 2004. – № 1. – С. 50-56.
11. Шовкун І. Галузевий сектор науки в контексті інноваційних процесів в економіці України / І. Шовкун // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2006. – № 10. – С. 49.
12. Якубовський М. Інфраструктура – фактор прискорення інноваційного розвитку / М. Якубовський, В. Щукін // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2007. – № 2. – С. 27.
13. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України за 2011 рік, 559 с. [Електронний ресурс]. – Доступний за <http://www.twirpx.com/file>
14. Захарін С. Стимулювання інноваційної активності корпоративних структур / С. Захарін // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2006. – № 8. – С. 41.

Бондарчук М.К., Волошин О.П. Инновационное развитие предприятий как фактор экономического роста государства

Проанализировано инновационное развитие предприятий Украины, определены факторы влияния на инновационную активность предприятий, рассмотрены условия формирования и предпосылки реализации перехода к инновационному развитию пред-

приятий как фактора экономического роста государства. Обоснована необходимость государственной поддержки инновационной деятельности предприятий и направления стимулирования инноваций.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие предприятия, инновационная активность, инновационная деятельность, государственная поддержка.

Bondarchuk M.K., Voloshyn O.P. The Innovative development of enterprises as a factor of the economic growth of the state

The innovative development of enterprises of Ukraine was analyzed, the factors of influence on enterprises innovative activity were determined, the conditions and prerequisites for the formation of the transition to enterprises innovative development as a factor of economic growth of the State were considered. The necessity of the state support of enterprises innovation activities and ways of innovation stimulation have been substantiated.

Keywords: the innovation, the innovative development of enterprise, the innovation activity, the innovation, State support.

УДК 338.12

Доц. М.К. Бондарчук, д-р екон. наук;
доц. І.Ю. Кондрат, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ТА ЇХ АПРОБАЦІЯ

Розроблено теоретичні й методичні основи дослідження ефективних методів діагностики фінансового стану страхової компанії. Результати дослідження апробовано в діяльності страхової компанії.

Ключові слова: діагностика, методи, страхова компанія, тести раннього попередження

Постановка проблеми. Частиною загальної стратегії розвитку страховика є політика управління кризовими явищами, що ґрунтується на розробці й використанні системи методів попередньої діагностики загрози банкрутства й механізмів фінансового оздоровлення підприємства, що забезпечують його захист від банкрутства. Діагностика в антикризовому управлінні і до тепер залишається мало розробленою проблемою, тому актуальними є питання розробки методології і аналітичного апарату щодо побудови моделей, розробки аналітичних процедур для організаційно-економічних умов діяльності страхової організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діагностику як пізнавальний процес вивчали самостійно у сфері математичної статистики, експертних систем, теорії ігор, ймовірностей, статистичних рішень тощо. Теоретичні аспекти дослідження діагностики в управлінні кризовим явищем підприємств включають наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: М. Кондратьєва, І. Штумпетера, К. Маркса, Г. Круза, Г. Альтшуллера, Л. Наумова, Н. Вінера, Н. Шмальгаузен та ін. Водночас, методологічні принципи дослідження представлені в працях Альтмана, Спрінґейта, Таффлера, Бівера (прогнозування кризи), А. Шеремета, О. Стоянова, В. Волкова, В. Ковальова (методи, прийоми, моделі фінансового та економічного аналізу, прогнозування банкрутства), Грейнера (моделі життєвого циклу підприємства), Г. Саймона (теорія прийняття рішення в економічній теорії та науці поведінки), Є. Короткова (теорія менеджменту, поняття діагностики як елементу менеджменту) тощо. Водночас, питанням щодо вирішення проблем діагностики кризових явищ та антик-

ризикового управління всередині страхової компанії науковці приділяють мало уваги, що в період інтеграційних перетворень є актуальним.

Метою дослідження є розроблення на основі системного підходу і селективного синтезу вітчизняної і світової практики теоретичних і методичних основ дослідження ефективних методів діагностики фінансового стану страхової компанії.

Виклад основного матеріалу. Методичні підходи до діагностики стану страхової компанії представлені в науковій літературі й нормативній базі [1-7]. На підставі аналізування методичних підходів, оцінювання фінансового стану страхової організації проведено за тестами раннього попередження згідно з методикою Держфінпослуг на прикладі даних, які надані АТ "СТ" Гарантія". Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України було затверджено "Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків" від 17.03.2005 р., № 3755, які розроблено з метою стандартизації процедур здійснення аналізу діяльності страховиків працівниками Держфінпослуг, своєчасного виявлення ризиків у діяльності страховиків [5].

Відповідно до рекомендацій, тести раннього попередження – це система порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховиків з визначеними Держфінпослуг показниками, їх узагальнення та оцінка ризиків діяльності страховиків. Тести раннього попередження використовують для визначення рівня фінансової надійності страховиків, який розраховують за даними річної фінансової звітності. Згідно з рекомендаціями здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховання, страхових резервів, доходності, ліквідності і надається відповідна оцінка [5].

Дані, які використовуються при розрахунку показників тестів раннього попередження, їх зміст та порядок розрахунку наведені в табл. 1.

Відповідно до Рекомендацій здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховання, страхових резервів, доходності, ліквідності і надається відповідна оцінка. Оцінки виставляються за 4-бальною системою залежно від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника [5]. На основі проведених тестів раннього попередження страховики можуть отримати такі оцінки: "1" (стійка) – фінансові показники знаходяться на високому рівні; "2" (задовільна) – відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні; "3" (гранична) – фінансовий стан спричиняє побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній; "4" (незадовільна) – вважається недопустимим, фінансовий стан є дуже нестабільним. Фактична оцінка кожного показника визначається шляхом порівняння розрахованого значення показника з відповідною шкалою значень. Загальна оцінка визначається як сума фактичних оцінок за окремими показниками, помноженими на відповідні коефіцієнти, і округлюється до цілого числа за загальними правилами округлення [5]. Дані про фактичну та загальну оцінку АТ "СТ" Гарантія" наведено в табл. 2. Результати тесту для АТ "СТ" Гарантія" досить позитивні, організація отримала оцінку "1" (стійка), а це означає, що відсутні проблеми, фінансові показники знаходяться на високому рівні, а отже, досліджуваній компанії банкрутство не загрожує.

Табл. 1. Розрахунок показників тестів раннього попередження для АТ "СТ" Гарантія"

№ з/п	Показник	Метод розрахунку	Формула	Значення показника
1	Показник дебіторської заборгованості	ПДЗ = 100 % × Дебіторська заборгованість / Капітал	$100 \times (\Phi 1050 + 160 + 170 + 180 + 190 + 200 + 210 + 060) / (\Phi 1280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$	ПДЗ=32,39
2	Показник ліквідності активів	ПЛА = 100 % × Високоліквідні активи / Зобов'язання	$100 \times (\Phi 1230 + 240) / (\Phi 1430 + 480 + 620 + 630)$	ПЛА=91,43
3	Показник ризику страхування	ПРС = 100 % × Сума чистих премій за всіма полісами / Капітал	$100 \times (P1010 - 020) / (\Phi 1280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$	ПРС=40,95
4	Зворотний показник платоспроможності	ЗПП = 100 % × Загальна сума зобов'язань / Капітал	$100 \times (\Phi 1430 + 480 + 620 + 630) / (\Phi 1280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$	ЗПП=19,26
5	Показник доходності	ПД = 100 % × Чистий прибуток / Капітал	$100 \times (\Phi 2:220) / (\Phi 1280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$	ПД=21,86
6	Показник обсягів страхування (андеррайтингу)	ПА = 100 × Виплати і витрати / Сума чистих зароблених премій	$100 \times (P1240 + 320 + 330) / P1070$	ПА=13,29
7	Показник змін у капіталі	ПЗК = 100 % × Капітал (t) / Капітал (t-1)	$100 \times ((\Phi 1280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630) \times (K) / (\Phi 1280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630) (P))$	ПЗК=128,07
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами	ПЗЧП = 100 % × Сума чистих премій (t) / (Сума чистих премій (t-1))	$200 \times (P1(P)(010 - 020) / P1(K)(010 - 020))$	ПЗЧП=26,97
9	Показник незалежності від перестраховання	ПНП = 100 % × Чиста сума премій по всіх полісах / Валова сума премій по всіх полісах	$100 \times P1(010 - 020) / P1010$	ПНП=96,03
10	Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	ПВРК = 100 % × Чисті страхові резерви / Капітал	$100 \times (\Phi 1415 - 416) / (\Phi 1280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$	ПВРК=17,19
11	Показник доходності інвестицій	ПДІ = 100 % × Прибуток від фінансової діяльності / Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року	$200 \times \Phi 2(110 + 120 + 130 - 140 - 150 - 160) / \Phi 1(040(P) + 045(P) + 220(P) + 040(K) + 045(K) + 220(K))$	ПДІ=-1,43

Однак з проведених розрахунків видно, що найнижчий результат показує показник доходності інвестицій, для підвищення рівня цього показника необхідно проаналізувати дані інвестиції і відмовитись від збиткових, оскільки сьогодні здійснення такої великої суми інвестицій приносить страховику лише збитки у сумі -868,2 тис. грн. Після такого аналізу прогнозується вихід на нульовий прибуток від фінансової діяльності і таким чином показник доходності інвестицій також буде нульовим. Для наочності методи діагностики фінансового стану страховика доцільно представити у табл. 3.

Табл. 2. Тести раннього попередження АТ "СТ" Гарантія"

№ з/п	Показник	Значення показника	Шкала оцінювання	Коефіцієнт	Фактична оцінка
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	ПДЗ=32,39	1. 0 <= ПДЗ < 50. 2. 50 <= ПДЗ < 75. 3. 75 <= ПДЗ < 100. 4. 100 <= ПДЗ.	0,04	1×0,04 = 0,04
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)	ПЛА=91,43	1. 95 <= ПЛА. 2. 80 <= ПЛА < 95. 3. 65 <= ПЛА < 80. 4. ПЛА < 65.	0,10	2×0,1 = 0,2
3	Показник ризику страхування (ПРС)	ПРС=40,95	1. ПРС <= 100. 2. 100 < ПРС <= 200. 3. 200 < ПРС <= 300. 4. 300 < ПРС.	0,06	1×0,06 = 0,06
4	Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	ЗПП=19,26	1. 0 < ЗПП <= 20. 2. 20 < ЗПП <= 50. 3. 50 < ЗПП <= 75. 4. 75 < ЗПП, ЗПП <= 0.	0,18	1×0,18 = 0,18
5	Показник доходності (ПД)	ПД=21,86	1. 50 < ПД. 2. 25 < ПД <= 50. 3. 0 <= ПД <= 25. 4. ПД < 0.	0,06	3×0,06 = 0,18
6	Показник обсягів страхування (андеррайтингу) (ПА)	ПА=13,29	1. ПА <= 50. 2. 50 < ПА <= 100. 3. 100 < ПА <= 110. 4. 110 < ПА.	0,06	1×0,06 = 0,06
7	Показник змін у капіталі (ПЗК)	ПЗК=128,07	1. 10 < ПЗК. 2. 5 < ПЗК <= 10. 3. 0 < ПЗК <= 5. 4. ПЗК <= 0.	0,06	1×0,06 = 0,06
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	ПЗЧП=26,97	1. 40 <= ПЗЧП. 2. 33 <= ПЗЧП < 40. 3. 10 <= ПЗЧП < 33. 4. ПЗЧП < 10.	0,06	3×0,06 = 0,18
9	Показник незалежності від перестраховування (ПНП)	ПНП=96,03	1. 80 <= ПЗП. 2. 65 <= ПЗП < 80. 3. 50 <= ПЗП < 65. 4. ПЗП < 50.	0,18	1×0,18 = 0,18
10	Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	ПВРК=17,19	1. 0 < ПВРК <= 50. 2. 50 < ПВРК <= 75. 3. 75 < ПВРК <= 100. 4. 100 < ПВРК, ПВРК <= 0.	0,16	1×0,16 = 0,16
11	Показник доходності інвестицій (ПДІ)	ПДІ=-1,43	1. 10 <= ПДІ. 2. 5 <= ПДІ < 10. 3. 0 <= ПДІ < 5. 4. ПДІ < 0.	0,04	4×0,04 = 0,16
Загальна оцінка		0,04+0,2+0,06+0,18+0,18+0,06+0,06+0,18+0,18+0,16+0,16=1,46			

Табл. 3. Моделі діагностики фінансового стану страховика

№ з/п	Назва моделі	Формула для розрахунку	Точність розрахунків	Розрахункове значення
1	Модель на основі двосторонньої оцінки за допомогою актуарної моделі А.Г. Гурєєва	$\overline{\psi(x)} = e^{-R^*x}$, де: $\overline{\Psi(x)}$ – верхня межа ймовірності банкрутства; R^* – деякий характеристичний коефіцієнт; x – розмір гарантійного фонду страховика. $\underline{\psi(x)} = K \exp(R^*x)$, де $\underline{\psi(x)}$ – нижня межа ймовірності банкрутства; K, R^* – деякі характеристичні коефіцієнти; x – розмір гарантійного фонду страховика.	Низька	$\overline{\psi(x)} = 96,29\%$; $\underline{\psi(x)} = 0,0067\%$.
2	Модель діагностики фінансового стану у класичній моделі ризику зі змінною страховою надбавкою за допомогою методів Г. Панжера та Д. Діксона	У цій моделі використовуються комбінації деякого фіксованого значення b і розміру гарантійного фонду u і таким чином регулювати ймовірність банкрутства.	Висока	Для того, щоб у ТДВ "СКНАСТА" ймовірність банкрутства не перевищувала 1% при $b=25$ відносний стартовий капітал має бути більшим за 20 (при $St=3670,2$ тис. грн $u>73404$ тис. грн), при $b=15$ відносний стартовий капітал має бути більшим за 25 (при $St=3670,2$ тис. грн. $u>91755$ тис. грн.), при $b=10$ відносний стартовий капітал має бути більшим за 30 (при $St=3670,2$ тис. грн. $u>110106$ тис. грн.)
3	Оцінювання за тестами раннього попередження за методикою Держфінпослуг	Загальна оцінка визначається як сума фактичних оцінок за окремими показниками, помножених на відповідні коефіцієнти, і округлюється до цілого числа за загальними правилами округлення.	Висока	Оцінка "1" (стійка) – фінансові показники знаходяться на високому рівні.

Висновки. Загалом було здійснено діагностику фінансового стану страховика на прикладі АТ "СТ" Гарантія" за допомогою декількох економіко-математичних моделей та методів, після чого зроблені такі висновки:

1. Описано модель діагностики фінансового стану на основі двосторонньої оцінки за допомогою актуарної моделі А.Г. Гурєєва та застосовано її до АТ "СТ" Гарантія". Результати застосування цієї моделі показали досить великий розмах двосторонніх оцінок ймовірностей банкрутства, що свідчить про малу потужність вхідної інформації і, як наслідок, не достатню точність даної моделі: нижня оцінка ймовірності банкрутства АТ "СТ" Гарантія" становила 0,0067%, а верхня межа ймовірності банкрутства дорівнювала аж 96,29%. Цю модель не доцільно застосовувати для діагностики ймовірності банкрутства, оскільки результати дуже відносні за рахунок великого розмаху двосторонніх меж ймовірності настання банкрутства досліджуваної страхової компанії.

2. Результати застосування моделі ймовірності банкрутства страховика у класичній моделі ризику зі змінною страховою надбавкою за допомогою методів Г. Панжера та Д. Діксона дасть змогу підтримувати необхідний рівень ймовірності банкрутства за допомогою регулювання рівня гарантійного фонду компанії.

Як відомо, гарантійний фонд страховика містить в собі суму нерозподіленого прибутку, резервного фонду та спеціального фонду, отже, за допомогою регулювання прибутку компанії вона отримує необхідний рівень ймовірності настання банкрутства.

Регулювати рівень прибутковості компанії рекомендуємо за допомогою зниження собівартості страхових послуг скороченням витрат на ведення справи, коли управління страховою компанією проводиться більш ефективно, з меншими витратами, ніж передбачалося на етапі розрахунків страхових тарифів.

Також необхідно врахувати молодий вік АТ "СТ" Гарантія", тобто для підвищення прибутковості необхідно збільшувати територіальне охоплення страховика, працювати над зростанням кількості надаваних страхових послуг, і, водночас, придбати ліцензії на нові види страхування.

3. Результати застосування методу оцінювання ймовірності банкрутства за тестами раннього попередження за методикою Держфінпослуг, яку застосовано до АТ "СТ" Гарантія", показали, що досліджувана компанія фінансово стала і банкрутство їй не загрожує.

4. Використання класичної економіко-математичної моделі ймовірності банкрутства та застосування її до АТ "СТ" Гарантія" дали змогу обчислити ризик банкрутства цього страховика, який становить 0,09 %. Отже АТ "СТ" Гарантія" банкрутство не загрожує. Цю модель рекомендуємо до застосування як і попередні, оскільки показує реальний стан компанії щодо ймовірності настання банкрутства.

Література

1. Білошицький О.В. Аналіз фінансової стабільності страхової компанії в умовах інформаційної невизначеності / О.В. Білошицький // Моделювання та інформаційні системи в економіці. – К. : Вид-во КНЕУ, 2009. – Вип. 79. – С. 140-160.
2. Бондаренко Я.С. Посібник до вивчення курсу "Теорія ризику в страхуванні" / Я.С. Бондаренко, Є.В. Турчин. – Донецьк : РВВ ДНУ, 2009. – 24 с.
3. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика : монографія / О.О. Гаманкова. – К. : Вид-во КНЕУ, 2009. – 283 с.
4. Іллічевський, С.О. Комплексне моделювання процесу банкрутства страхової компанії / С.О. Іллічевський // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2012. – № 1. – С. 283-287.
5. Розпорядження Держфінпослуг "Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків" від 17.03.2005 р., № 3755. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.nau.ua/doc>.
6. Страхування : підручник / за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Вид-во "Знання-Прес", 2008. – 1019 с.
7. Сучасні та перспективні методи і моделі управління в економіці : монографія. – У 2-ох ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова. – Суми : Вид-во "УАБС НБУ", 2008. – Ч. 2. – 256 с.

Бондарчук М.К., Кондрат І.Ю. Эффективные методы диагностики финансового состояния страховых компаний и их апробация

Разработаны теоретические и методические основы изучения эффективных методов диагностики финансового состояния страховых компаний. Результаты исследования использованы в деятельности страховой компании.

Ключевые слова: диагностика, методы, страховая компания, тесты раннего предупреждения.

Bondarchuk M.K., Kondrat I.Yu. The effective methods of diagnostics of the financial state of insurance companies and their approval

Developed the theoretical and systematic bases of the study of the effective methods of diagnostics of the financial state of insurance companies. The results of a study are used in the activity of insurance company.

Keywords: diagnostics, methods, insurance company, the tests of the early warning.

УДК 658.114

Доц. А.М. Штангрет, д-р екон. наук –
Українська академія друкарства

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ПРОТИДІЇ РЕЙДЕРСЬКІЙ АТАЦІ

Розглянуто сутність та окремі ключові параметри, які притаманні для рейдерства в Україні як засобу незаконного перерозподілу власності, протидія якому потребує застосування спеціальних захисних заходів. Доведено, що реалізація превентивних захисних заходів збільшує ефективність захисних дій та ймовірність збереження бізнесу. Сформовано сукупність превентивних заходів, які дають змогу розпізнати розвідувальні дії як перший етап рейдерської атаки, а відтак підготувати підприємство до оборони.

Ключові слова: економічна безпека, рейдерство, превентивні заходи, захист.

Постановка проблеми. В умовах постійної та складно прогнозованої зміни зовнішнього середовища і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності існує висока ймовірність виникнення загроз, реалізація яких може призвести до появи ознак кризового стану, а надалі й банкрутства значної частини вітчизняних підприємств. Реальність розвитку подій за таким сценарієм ґрунтується на тих фактах, що відповідно до даних Державного комітету статистики України у 2011 р. відбулося скорочення кількості підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення до 75 одиниць, зменшення кількості зайнятих працівників на 2,07 %, збитковими були 36,5 % підприємств, а сума загальних збитків сягнула 141098,4 млн грн [9]. Поруч із зазначеним, однією із ключових сучасних загроз для вітчизняних підприємств став незаконний перерозподіл власності, тобто рейдерство, масштаби та розвиток якого підривають базові засади підприємницької діяльності в Україні.

Наявність значної кількості загроз для сталого та ефективного функціонування як кожного окремого, так і всієї сукупності підприємств, потребує вдосконалення існуючих та розроблення нових механізмів гарантування економічної безпеки.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретичній розробці питань, пов'язаних із підтримкою достатнього рівня економічної безпеки на всіх рівнях управління, багато уваги приділяли О. Ареф'єва, В. Білоус, І. Бінько, Н. Вавдюк, В. Гесць, З. Герасимчук, В. Духов, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, С. Злупко, Т. Кузенко, О. Кузьмін, А. Кірієнко, Т. Ковальчук, Б. Кравченко, М. Лесечко, В. Марцин, Л. Мельник, І. Михасюк, С. Мочерний, В. Мунтян, Н. Нижник, Г. Пастернак-Таранушенко, С. Покропивний, Г. Ситник, А. Ревенко, О. Терещенко, С. Шкарлет, В. Шлемко, В. Ярочкін та ін. Окремо потрібно підкреслити, що проблеми недружного поглинання, рейдерства, тіншової еко-